

На нашу думку, невирішеним досі залишається питання особистої відповідальності прокурора за дії та рішення, які він погоджує особисто. Насамперед, це стосується повідомлення про підозру. Так, у разі виникнення підстав для повідомлення про підозру, слідчий, керуючись ч. 1 ст. 277 КПК України, зобов'язаний погодити його з прокурором. Натомість, на практиці часто виникають ситуації, коли прокурор зволікає з погодженням, не ставлячи слідчого до відома про причини такого ігнорування. Уявляється, що вирішити цю проблему може покладення цієї процесуальної дії шляхом обмеження на законодавчому рівні терміном ознайомлення прокурора зі змістом письмового повідомлення про підозру. З урахуванням викладеного, пропонуємо подати ч. 1 ст. 277 КПК України «Зміст письмового повідомлення про підозру» у такій редакції:

«1. Письмове повідомлення про підозру складається прокурором або слідчим за погодженням з прокурором. У разі незгоди прокурора зі складеним повідомленням про підозру, він, не пізніше 72-х годин повинен письмово повідомити про це слідчого, навівши мотиви такої відмови».

Личук Олена Анатоліївна, здобувач ступеня вищої освіти магістр Національної академії внутрішніх справ

ОСОБЛИВИЙ ПОРЯДОК КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ ЩОДО НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ

Кримінальний процесуальний кодекс (далі – КПК) України одним із завдань кримінального провадження визначає застосування до кожного його учасника належної правової процедури (ст. 2). У главі 37 КПК України закріплено особливий порядок кримінального провадження щодо окремих категорій осіб [1]. Встановлення у законодавстві для окремих категорій осіб на час виконання ними своїх службових обов'язків особливого порядку кримінального провадження спричинене необхідністю захисту їх від можливого тиску на них та перешкоджанню їх професійній діяльності шляхом відкриття

кримінального провадження та в результаті незаконного притягнення їх до кримінальної відповідальності.

Особливий процесуальний порядок застосовується й до народних депутатів України (ч. 1 ст. 480), обраних відповідно до Закону України «Про вибори народних депутатів України» представників Українського народу у Верховній Раді України і уповноважених ним протягом строку депутатських повноважень здійснювати повноваження, передбачені Конституцією України та деякими іншими законами України [1].

Відповідно до ст. 27 Закону України «Про статус народного депутата України» народному депутату гарантується депутатська недоторканність на весь строк здійснення депутатських повноважень [2]. Саме щодо народних депутатів України, з-поміж усіх категорій осіб, передбачена окрема особливість, пов'язана із притягненням до кримінальної відповідальності - таке притягнення, а відповідно і повідомлення про підозру, не можуть бути здійснені без згоди Верховної Ради України (ст. 80 Конституції України; ч. 2, ст. 482 КПК України). Для того, щоб Верховна Рада надала згоду на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата України, Законом «Про Регламент Верховної Ради України» передбачена відповідна процедура [3].

Для притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата до Верховної Ради України, Генеральним прокурором підтримується та вноситься відповідне подання. Щоправда, на сьогодні, згідно змін до законодавства, передбачено також, що за його відсутності з поданням може звернутись ще й виконувач його обов'язків. Таке подання повинно бути вмотивованим і достатнім, містити конкретні факти і докази, що підтверджують факт вчинення зазначеною в поданні особою суспільно небезпечного діяння, визначеного Кримінальним кодексом України. Перед розглядом даного питання у сесійній залі, його розглядає комітет, до предмета відання якого належать питання регламенту, якому Головою Верховної Ради доручається надати висновок щодо питання про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата, зазначеного у поданні. Комітет повинен визначити достатність, законність і обґрунтованість подання,

законність одержання доказів, зазначених у поданні, і встановлює наявність відповідних скарг.

Для прийняття рішення комітетом Голова Верховної Ради України пропонує народному депутату, щодо якого внесено подання про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності, подати протягом п'яти днів письмові пояснення комітету. Комітету також надано можливість, у разі необхідності, витребувати додаткові матеріали кримінального провадження, заслухати пояснення осіб за клопотанням особи, щодо якої внесено подання.

За результатами розгляду подання та інших матеріалів, заслуховування осіб, яким надано право бути присутнім на засіданні та давати пояснення, комітет приймає одне з таких рішень:

- за відсутності достатніх доказів щодо обґрунтування подання підготувати вмотивований висновок, який Голова Верховної Ради разом з поданням має право повернути відповідно Генеральному прокуророві України (виконувачу обов'язків Генерального прокурора України) з пропозицією подати додаткові обґрунтування;

- підтримати подання та із вмотивованим висновком направити Голові Верховної Ради для винесення на розгляд народних депутатів.

У разі підтримання подання комітетом Верховна Рада розглядає на пленарному засіданні внесені подання про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата, у визначений нею день, але не пізніше семи днів з дня подання відповідного висновку комітетом. Рішення про надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності, затримання чи арешт Верховна Рада приймає відкритим поіменним голосуванням більшістю голосів народних депутатів від її конституційного складу, яке оформляється постановою Верховної Ради про що Голова Верховної Ради України негайно повідомляє відповідно Генерального прокурора України чи виконувача його обов'язків.

Безсумнівно, що така ситуація, потребує свого законодавчого вирішення, оскільки занадто складна процедура надання згоди на притягнення до кримінальної відповідальності та відповідно проведення слідчих (розшукових) дій щодо

народного депутата для того, щоб зібрати всі необхідні докази без їх втрати чи видозміни, є неефективною, оскільки не дозволяє вирішити таке завдання кримінального провадження, як здійснення швидкого та повного розслідування кримінальних правопорушень.

На наш погляд, слід переглянути процедуру тривалості розгляду Верховною радою питання про притягнення народного депутата до кримінальної відповідальності не тільки точки зору складності регламентної процедури розгляду подання Генерального прокурора України, а й взагалі порядку роботи Верховної ради України. Оскільки народні депутати працюють певну частину місяця в округах, а також можуть знаходитись у відпустці, у той час, як може виникнути термінова необхідність розгляду зазначеного питання. Порівняно недавно з цього питання народними депутатами України було змінено процесуальний порядок затримання або утримання під вартою чи арешту до винесення обвинувального вироку суду. Щоправда, поки що, тільки щодо суддів. Так, згідно ст. 49 Закону України «Про судоустрій та статус суддів» у випадку затримання судді під час або відразу ж після вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину його можна затримати та утримувати під вартою чи арештом без згоди новоствореної Вищої ради правосуддя. До цього в законодавстві не містилось випадків, які б склали виключення, а згоду на це повинна була надати Верховна рада України, а не Вища рада правосуддя.

Вважаємо, що таке виключення повинно застосовуватись і до народних депутатів України як щодо затримання та обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, а також проведення необхідних слідчих (розшукових) дій, в тому числі негласних, так і щодо притягнення до кримінальної відповідальності в цілому. З цією метою потрібно внести відповідні правки до чинного законодавства України.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 37. – Ст. 1370.

2. Про статус народного депутата України [Електронний ресурс] : Закон України від 17 листоп. 1992 р. № 2790-XII // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2790-12>. – Назва з екрана.

3. Про Регламент Верховної Ради України [Електронний ресурс]: Закон України від 10 лют. 2010 р. № 1861-VI // Відомості Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1861-17>. – Назва з екрана.

4. Про судоустрій і статус суддів [Електронний ресурс]: Закон України від 7 лип. 2010 р. № 2453-VI. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2453-17. – Назва з екрана.

Лобанець Ірина Миколаївна,
аспірант кафедри кримінального
процесу Національної академії
внутрішніх справ

ПОВАГА ДО ЛЮДСЬКОЇ ГІДНОСТІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ СТАНДАРТІВ: ІСТОРИЧНИЙ ОГЛЯД

Ідея поваги до людської гідності розвивалася протягом століть. Саме розуміння «гідності людини» розглядалося та формувалося як природне право у концепції філософського осмислення людини.

З часом абстрактне поняття поваги до людської гідності людини стало знаходити своє відображення у нормативно-правових актах різних країн.

Зокрема певне нормативне закріплення засади поваги до людської гідності опосередковано зустрічається в Деклярації незалежності США 1775 року та Деклярації прав людини і громадянина 1789 року. Однак, дані положення носили в собі більш загальний та декларативний характер.

На сучасному етапі розвитку, актуальність закріплення на законодавчому рівні засади поваги до людської гідності з часом набула важливого значення як для нашої держави, так і для міжнародного суспільства загалом.

Слід зазначити, що міжнародно-правова система захисту основоположних прав та свобод людини бере свій початок з 40-х років ХХ століття.

Так, статтею 5 Загальної декларації з прав людини, що прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 10 грудня 1948 року, закріплено право на те, щоб не піддаватися катуванню або